

[illegible][illegible]

[illegible]

დრტყელა მესამე.

[illegible]

ფრეკული მინა:

Ծագածորեն որս, զի քննիչ Եսեկոս Արցախալորն Գրեյնեմս ցանկացուս յետ-լորն Զննորեն

[illegible]

პრევილი მესხეთე.

[illegible]

პრეზიდენტი მერაბიშვილი

[illegible]

[illegible]

დრტიკული გეზლე

[illegible]

დარცხმული მეწეზ.

Ծանցվածքները լավ հասկանալի և համարձակ փոխարինելով մեկը մյուսին, և օգտագործելով մեկը մյուսին, օգտակար է լինում մեծ և փոքր հասարակության համար։ Երբեք չպետք է մոռանալ, որ լեզուների միջև կան խորհրդանշական տարբերություններ։ Երբեք չպետք է մոռանալ, որ լեզուների միջև կան խորհրդանշական տարբերություններ։ Երբեք չպետք է մոռանալ, որ լեզուների միջև կան խորհրդանշական տարբերություններ։

[illegible]

დრეკილი შეტრე.

[illegible]

დრეკიულო მეათე,

1. ქანოქისებრი. იგი ყველაზე უფროდ მრავალია ყაბაღდის, რე მთავრისა შემადგენი ანუ
 კოქსის შინა დასაბუდებელ, რე კი ყუთქცევიყო და ყუთქცევილი: ეს ცუთქცევი უფროდ სტუო-
 ყლითა ანუ ცამო-ქსნიითა რომელითა თუორობენ, რე მანასთა, ანუ სწოთა ერთგან ცანთა
 ვსუთქცევი. რათა ცანცუთქცევი იქნენ ქუთქცევისა თუბს წადლისებო თუბს. მერს რამ-
 ცად იგი წადცევილათა ცამო-ქსნის, რე მრუთქცევისა მრუთ მათს ცარდაიქცევი იგი: ყუთ-
 ყუთქცევისა ცანცუთქცევილესობამაცა მისი თუთქცევი აღსთქცევი წილითა აღსთქცევილად.
 განსწოთა კოქსის ცუთქცევისა თუბს, რომელიცა და ცუთქცევილი იქნენ მრუთ-მრუთაგან:

პრეზიკული მუბიერებე.

დაჭრუბანს ჟაბლონს. ზ ნახეთისს ჟქუს თავსუფლოდამ რათ ვანავჭრის სავჭრე
 თუხი ქოხესს მინა. ზ მსრეხებლნ მითუ სმარლოთ. ზ მატეხს ცემით. რაშლითც მკურნი
 ქოხეთისნი მსრეხებლონ. ნატულადუ მისს ჟმსთქუამს ზეთუძკა ვანესებდნ ჟაფთა ზთაფ-
 რთ ზქმსმლქოთ. ანუ ზინსტრთ ზუნუნ ზუნუჟიჟუნუნუნ. ჟღლით მალ-

თა აღსაყდრებელ გავრცობისა ქუთაისსა საგაჭროთა შინა სამთავრობელთა შინა (იქსთა, ანუ მე-
 მადო გენერალთა ქუთაის გავრცობისთვის. სსუთათ შინა აღდილთა: ღმრისთვის რომელი გარდა
 ეს გუბარნი ნამდუღლს გენერლებსა, ღმრის გენერლებსა თუ გენერლებსა აღდილი ქონებზე
 შეუძლებელი ამს. (იხილ იგი ამს სსუთა გუბარ გავრცობად შეუძლებელი ამს):

ჯოტყიური შეათარბეტი.

ნაჲ უკუნი იქსი, ანუ ყუთარბა იქსი, ანუ უკუნი გენერალთა გენერალთა
 სამე გენერალთა შეუძლებელად, ანუ ღმრისთვის ურთიერთობისა თუ სარგებლობის. აქსის მას
 აღდილი მართლ უკუთა თანგებობის:

ჯოტყიური შეათარბეტი.

იქსი აქსისთვის აქინდობის გენერალთა, სანადრო ამს ურთიერთობის შეუძლებელი
 აქსის გენერალთა თითქმის შინა გენერალთა. ანუ უკუნი უმსწრთლეს გენერალთა იქსი:
 ქონებისა ღმრისთვის გენერალთა გენერალთა სარგებლობისა გენერალთა გენერალთა.
 გენერალთა სარგებლობის გენერალთა გენერალთა გენერალთა გენერალთა გენერალთა.
 მას თანა თუნიდა ღმრისთვის გენერალთა:

გენერალთა გენერალთა გენერალთა 24. დღისა: 1783 წელსა.

- გენერალთა გენერალთა (24)
- გენერალთა გენერალთა (24)
- გენერალთა გენერალთა (24)

საქმე ურთიერთობისა.

ქო უკუნი გენერალთა გენერალთა გენერალთა, ღმრისთვის გენერალთა გენერალთა
 იქსი. გენერალთა გენერალთა გენერალთა, ღმრისთვის გენერალთა გენერალთა
 გენერალთა გენერალთა გენერალთა გენერალთა გენერალთა გენერალთა.
 გენერალთა გენერალთა გენერალთა გენერალთა გენერალთა გენერალთა.
 გენერალთა გენერალთა გენერალთა გენერალთა გენერალთა გენერალთა.
 გენერალთა გენერალთა გენერალთა გენერალთა გენერალთა გენერალთა.

ის წიგნს შრომით. ჰ უნდასტოვონ ზოგბულის ქუხსეთის სამხედრო რამსაგან
გონის :

ქოზლისა დასაწმენდელად ქუშნო მომწერელთა სრულისა ბაღის მქონებელთ.
მეზობლის სრულმალმწიფლობით მოგაწერეთ სახეს ამას შედა, ჰ დაეძვდოე ყე-
ვლით ხუშნით : პიორგის ციხეში. ყოლის 24. დღეს. 1783 წელსა.

საგლე უოცეშნი. (2:4)

მთავრი უოანე ყაგასტიონი. (2:4)

მთავრი უაბსეგან უაეშაგაბე. (2:4)

ქიმიკეველი ღირსთან მღვდლობითა კრძალულობისა ესაღწეოთ (თ+ბ+ფ+ნ+ს
+ბ+უ+ბ+დ+ბ+ბ+უ+ნ ბ+ბ+ფ+ბ+ბ+უ+ნ+ნ. მოწყალეობათ ხუშნდამო.
დომთ. ჰ ერთ ხუშნთ შედა ხუშნებულთ თუბ. ხუშნ შლესწაულობით
თ ამით მოქმედებთ. ყელთა ხუშნითა მოწყობით, ჰ საჩეფო მთ ყე-
ვლით ხუშნითა განმტკიცებულთა. მიღებელი, ჰ დამამტკიცებელი ყ-
ელთა ქმნილთ. ჰ განწესებულთ ხუშნთ სრულის ბაღის მქონებელთა-
გან აღვარებთ ვთარმელ იგი ქმა ჰყოფს სრულბით წადილსა. ხუშნსა.
ჰ იმედებულ გუყოფს ღრთა აწინდელთ, ჰ შემდგომთ სახლისა. ჰ მამუ-
ლისა ხუშნსა განხუშნებთ, ჰ ყოილ დღეობათ. რამლისათუბა აღ-
განსთქნათი ბეფობითითა სიტყუთ ხუშნითა წინაშე მისა ყოვლისა შე-
მღებელისა. წინაშე ბასმღებდლოესისა (თ+ბ+ფ+ნ+ს +ბ+უ+ბ+დ+ბ+ბ+უ+ნ
საღრისა. ჰ წინაშე ჰილსა ყელისა სოფლისა ხუშნთუბ. ჰ ბიწაქულოფა
ხუშნთ, ჰ ყელისა სამეფოსა. ჰ სამეფობელოსა ხუშნსა თუბ. ით-
წმელ ყოველი ჰირობას ამას შინა აღთქმული ნამდულის ბაღისა. ჰ
სწოროესა გულისა ხმის ყოფსა შინა იქმნების წმიდად მართლად, ჰ დაუ-
განგაღად დაცული ჰ აღსრულებული. დასასრულ ამისა მოწყალეობისა.
ჰ ყოილ ნებობისა. (თ+ბ+ფ+ნ+ს +ბ+უ+ბ+დ+ბ+ბ+უ+ნ ბ+ბ+ფ+ბ+ბ+უ+ნ+ნ

შიგნითადად თანაჲს იუტყვნა. ზე საშეუდონსა სანსაჲს იუტყვნა ანგლითურთ საშეუდონ
 ზღოთადად იუტყვნით : სატახტოსა ჩაღაქს შინა იუტყვნა ჟღოთადად. რითიუტყვნა
 ყანთაჲსა 24. ღღესა. 1784 წელსა ყოფილიყან ჩან : ზეუდონსა იუტყვნისა მან
 რბოცესა წელსა

1784

თქუნილი ზღოთადად
 თანაჲსადად

[illegible][illegible]

პრეკულის მერე სეპარაცია

დაცულებს სამეფნებელმას ჩაართლიტ. ზ' წაბეგობითა. ანდოთჟირობო მე.
ხეობისგან მიწობელთას. ზ' სიმტკიცის თუს მკელოზის ზისის ოცენათლებუ.

ლესობის ტექსს. ზედაყდაყდას უზუაბედაბყანს ზუნსს აღმსტყრ
მეს შრახსურ სმელმდლთ შინა ტექსთა ორის სრულს ყაჯალიონს მწმით.
ს ოთხით მარმინით, რომელთაცა მარგანჯი, ღ მჭმელი უბიძყუს ხაჟ
მსმეზმ მჭდრობისგანთა მათ მიეცემის. ღ მარგანჯი იგი, ღ მჭმელი უბიძყუს
თა სუილთა იმინების ნაყურებში მლით ქუწყანის. თნ მშობითა ზმის ოქცა
ნათლებულესობითა ტაგს თანა ტეპმწლურის ზთაგანს დადებულთა თა
სით :

უზრჯიკული მესმე სეპასჯის.

ბროს ბრძოლისას. ოქთაგისი იგი ზთაგანი ტესმწლურე ზუნსს.
ზეზუაბედაბყანს ზეზუაბედაბყანს ჟრბოთ ნადაგ სრულია მალ
ს ქონებდალ თან მდებამს. რათა ოქცანათლებულესობას ზმის ტექსსა ჟა.
რთლის, ღ მახეობის ქათ მშობსმცა, ღ ღამსლურს მამრო შერეგნისთუს თქმულ
თა მათ ქუწყანათა, ღ წინა აღდგომის მტერს მონებდებისთუს, რომელიცა
თა მსმეზმ, არამელ ვთარცა სეროთ ღ მტრად შერაცხესაღ სთანდ არს :
უზმს თანა ვანეებსების ოსეცა, ვთარმელ უჟიუ რაოდენიმე მჭდრობა ჟარ
თლის, ღ მახეობის მმარებულ იმინეს სმსსურისათუს ზუნსს ზეზუაბედაბ
ყანს ზეზუაბედაბყანს ვარჯან სმლურათა მათთა. მამონ ვანეების
მათთუს შესახებ სრული, თანა მსწრს ზუნსს ზეზუაბედაბყანს მჭ
დართა :

უზრჯიკული მესმე სეპასჯის.

ზეზუაბედაბყანს ზეზუაბედაბყანს ზუნსს აღმსტყრამს, რა ღ
ს ბრძოლის მმარბედა ყველი შემბოვბლობამ მეცადინობის ღა
ნით სმტურს მლითთა : ქ ღროს მშუღობისას ღმთაგისი მიერ უკმო
ქცევისათუს ქუწყანის, ღ აღდგომთა მტერთაგან ქონებულთა, ღ მჭმელი

სამეფო-მას მიმართ ჩართლის. ზ' ზანეთის შენაცხილთ. ესეიერე უფრეს' ღაჭხი
ზან სამფლნელო-დ მარქუართა ზეფრთა, სიუფრესლისა შიდა თქმულთა ზა.
ზრთას. რომელიცა ითქმენ ზეფრესლო-ბისათჳს, ზ' ომეფისა და
მეფისა ესე აღისა ქუთათისა ამჟერატორთა :

ღმთ სეპარტისა ღრტყუთთა აქრესთ ესე ღმთილჳ ბალი ღმარცა თა.
შემო წერილნი იგი უსაქტატნი შემო წერილნიანქორ ლექსითა ლექსად
შემო-უწინილ ქმნილ იყუნენ. რომლისათჳსცა სრულ ყფას ამისა იგილჳ ზა.
იზანი აქრეს შეცუალდბას შიდა, ანუ ღმართუბას :

ქომლისა დასრწმუნებელად ქუჭმო-მო-მწერელთა სრულისა ბალის
მქონებელთა. მქონ ბალისა სრულ ბალ მქონებელთა-ბისა მათისა მო-მწერის
ღრტყუთთა ამთ შიდა, ზ' ამასთანა თჳსნიცა ღაჭხისა ყელქედნი: უღო-
რგის ცამეში. ყალბის 24 ღღის. 1783 წელსა :

ყაფელე ყო-ტევინი.

(2:4)

თაყალი ყო-ანე ყაფრტვინი.

(2:4)

თაყალი უღრსეიან ფაფტაფბე.

(2:4)

ქუჭმო მიმღებელნი ამათნი თანა მღებობითით კრძალულებით ღამამ-
ტკაცობელნი ყელისა მის, რა-ცა ქუჭმთა სრულისა ბალის მქონებელთ-
გან მუნ განიწესნენ. აღრსთქმენ ზეფრთობითით სიღყუთა ქუჭმით ღო-
ნით ამისა მო-მღებობისათ, რომელიცა ღელით ქუჭმით მო-მწერილ ამის, ზ' სე-
მეფისა ყელქედით ქუჭმით განმტკაცებულ წინაშე მის, ზ' ომამღრდელისა
თაყალი უღრსეიან ფაფტაფბე. სავლისა, ქუჭმთა-ს, ზ' ზეფრცაყლეთა

ერეკლე II-ის მიერ ხელმოწერილ სარატიფიკაციო სიგელზე
დამაგრებული თითბრის კოლოფები ლუქის ბეჭდით

Латунные коробочки с сургучной печатью, подвешенные к
ратификационной грамоте, подписанной Ираклием II

შენიშვნები

გვ. 25

* რუსეთის იმპერატორის ტიტული და სახელი დედანში მსხვილი ასოებით და დაყოფით წერია, ხოლო სრული ტიტულის იმ ნაწილში, სადაც რეგიონების ჩამოთვლა, სიტყვების პირველი ასოები მსხვილად წერია.

** ერეკლე II-ის ტიტულის, სახელისა და მამის სახელის პირველი ასოები დედანში მსხვილად წერია.

გვ. 26

* ივანე ბაგრატიონის და გარსევან ჭავჭავაძის სახელების, მამის სახელების, წოდებისა და თანამდებობის პირველი ასოები დედანში მსხვილად წერია. მსხვილად წერია საერთოდ ყველა გეოგრაფიული და საკუთარი სახელებისა და ყოველი წინადადების პირველი ასოები.

გვ. 27

* რუსეთის იმპერატორის ტიტული და სახელი გეორგიევსკში ხელმოწერილ ტექსტშიც იმ წესითვე წერია, როგორც ერეკლე II-ის მიერ გაცემულ რწმუნებაში.

გვ. 28

* გეორგიევსკში ხელმოწერილ ტექსტში ერეკლეს სახელი მსხვილი ასოებით მხოლოდ ერთგან წერია. ყველა დანარჩენ შემთხვევაში მისი ტიტული, სახელი და მამის სახელი იმავე წესით წერია, როგორც ერეკლე II-ის მიერ გაცემულ რწმუნებაში.

** გრიგოლ პოტიომკინის და პაველ პოტიომკინის სახელების, მამის სახელების, წოდებისა და თანამდებობის პირველი ასოები დედანში მსხვილად წერია.

გვ. 29.

* ივანე ბაგრატიონის და გარსევან ჭავჭავაძის სახელების, წოდებისა და თანამდებობის პირველი ასოები დედანში მსხვილად წერია. მსხვილად წერია საერთოდ ყველა გეოგრაფიული და საკუთარი სახელებისა და ყოველი წინადადების პირველი ასოები.

გვ. 30

* ვალი — არაბული სიტყვაა. ოსმალეთსა და ირანში ნიშნავდა ოლქის, პროვინციის მმართველს, რომელიც ცენტრალურ ადმინისტრაციას ემორჩილებოდა, მაგრამ მნიშვნელოვანი, განსაკუთრებული უფლებებით სარგებლობდა. 1633 წლიდან ირანის შაჰები ქართლის მეფეებს მაჰმადიანობის მადებას აიძულებდნენ და მათ ვალის უწოდებდნენ. ეს იმას ნიშნავდა, რომ ქართლის მეფე ირანის შაჰის სამსახურში იმყოფებოდა, მის „მოადგილედ“ ითვლებოდა. ერთი სიტყვით, ვალი ეწოდებოდა ქვეყნის მმართველს, რომელიც ადგილობრივი დინასტიის წარმომადგენელი იყო და შაჰის სამსახურში იმყოფებოდა. XVII—XVIII საუკუნეებში ირანის სახელმწიფოში ოთხი ვალი იყო: არაბისტანის, ლურისტანის, გურჯისტანისა და ქურთისტანის. ცხადია, ყველა მათგანს ირანის სახელმწიფოში თავისი ხვედრითი წონა და

მნიშვნელობა ჰქონდა, რაც განაპირობებდა და განსხვავებდა მათ მდგომარეობას. თავის მხრივ, ქართლის მეფის მდგომარეობა და ირანის შაჰზე მისი დამოკიდებულება ცხვადასხვა დროსა და კონკრეტულ ვითარებაში განსხვავებული იყო. მაგალითად, თუ 1633—1744 წლებში ქართლის ტახტზე ასასვლელად აუცილებელი იყო ირანის შაჰის სანქცია და ამისათვის მაჰმადიანობის მიღება, თეიმურაზ II-მ შეძლო ქართლში მეფედ ქრისტიანად დამჯდარიყო. 1745 წლის 1 ოქტომბერს მან გეორგიონი ქრისტიანული წესით მცხეთაში იკურთხა. მაგრამ ეს ჯერ კიდევ არ ნიშნავდა ირანის დამოკიდებულებისაგან სრულ განთავისუფლებას. გეორგიევსკის ტრაქტატის პირველი მუხლით ერეკლე II უარყოფდა „ყოველსა ვალობასა, ანუ ვითარსამე ტიტლოსა“, ე. ი. უარს აცხადებდა ვალის ტიტულზე და უარყოფდა ყოველგვარ დამოკიდებულებას ირანზე.

ი. დოლიძემ თავის პუბლიკაციაში (იხ. „ქართული სამართლის ძეგლები“, ტ. II, თბ., 1965, გვ. 462) გეორგიევსკის ტრაქტატის ტექსტში სიტყვა „ვალობასა“ გადაასწორა „ვა[სა]ლობასა“-დ.

•• **მოკიდებული** — გარკვეული პოლიტიკური ცნება იყო ქართულ ფეოდალურ საზოგადოებაში. იგი ეხებოდა როგორც ქვეყნის საშინაო ცხოვრების, ისე საგარეო ურთიერთობის სფეროს. ამ ცნების გარკვევის საკითხს სპეციალური ნაშრომი მუძღვნა ნ. ბერძენიშვილმა (იხ. ნ. ბერძენიშვილი, საქართველოს ისტორიის საკითხები, III, თბ., 1966, გვ. 113—134).

გვ. 36

• ერეკლე II-ის მიერ რატიფიცირებულ ტექსტში 13 ძირითადი მუხლის შემდეგ ჩართულია დანართი „სახე ფიცისა“, რომელსაც მოსდევს სარატიფიკაციო დასკვნა. შემდეგ კი მოყვანილია ტექსტი ოთხი „სეპარატული არტიკულისა“ თავისი სარატიფიკაციო შესავლითა და დასკვნით. მოსკოვის არქივში დაცული ხელნაწერის პაგინაციის მიხედვით კი 13 ძირითად მუხლს მოსდევს „სეპარატული არტიკულების“ ტექსტი, ხოლო შემდეგ მოყვანილია დანართები, ჯერ „შესასრულებელი არტიკული“ და მერე ფიცის ნიმუში.

„შესასრულებელი არტიკულის“ დამატება ქართველმა ელჩებმა გეორგიევსკში მოლაპარაკების დროს მოითხოვეს, მაგრამ საჭირო გახდა ეკატერინე II-ის სანქციის მიღება, რასაც გარკვეული დრო დაჭირდა. ამიტომ ეს მუხლი ცალკე გაფორმდა. იგი ხელმოწერილი იყო თბილისში 1784 წლის 24 იანვარს, ე. ი. ტრაქტატის ერეკლე II-ის მიერ რატიფიცირების დღეს.

•• იმერეთის მეფის სოლომონ I-ის სახელისა და ტიტულის პირველი ასოები მსხვილად წერია ანალოგიურად ერეკლე II-ის სახელის და ტიტულისა.

გვ. 39

• დამატებითი მუხლის სათაური, რუსეთის მეფის ტიტული, ერეკლე II-ის სახელი და მისი ტიტულის პირველი ასოები ასომთავრულით წერია.

გვ. 40

• გეორგიევსკში ხელმოწერილ დედანში ფიცის ტექსტს ასეთი გრძელი სათაური აქვს, ე. ი. „სახე, რომლისაგან...“ და ა.შ. სარატიფიკაციო სიგელში კი მას მოკლე სათაური აქვს — „სახე ფიცისა“.

•• რუსეთის იმპერატორის ტიტული და სახელი, ტახტის მემკვიდრის პავლე პეტრეს ძის სახელი და მამის სახელი მსხვილი ასოებით წერია, ხოლო წოდებასა და ტიტულში პირველი ასოებია გამოყოფილი.

• სარატიფიკაციო სიგელში რუსეთის იმპერატორის სახელი და ტიტული ასომთავრულით წერია. სრული ტიტულის იმ ნაწილში კი, სადაც რეგიონებია ჩამოთვლილი, ასომთავრულით მხოლოდ პირველი ასოები წერია. ასომთავრულით წერია აგრეთვე გეოგრაფიული და საკუთარი სახელებისა და ყოველი წინადადების პირველი ასოები.

•• ერეკლე II-ის სახელის, მამის სახელისა და ტიტულის პირველი ასოები ასომთავრულით წერია.

••• შაქი და შირვანი აღმოსავლეთ ამიერკავკასიის ისტორიული ოლქებია. სხვადასხვა დროს მათ ტერიტორიებზე სხვადასხვა პოლიტიკური ერთეულები იქმნებოდა. XVIII საუკუნის მეორე ნახევარში არსებობდნენ შაქისა და შირვანის სახანოები. შაქის ცენტრი ქალაქი ნუხა იყო, ხოლო შირვანისა — შემახა. ქართველ მეფეებს ირანის შაჰები ხშირად ავალებდნენ მთელი აღმოსავლეთ ამიერკავკასიის სამხედრო ძალების სარდლობას და ამ მხარეში ირანის შაჰის სახელით საქმეების მართვასაც. ამდენად ერეკლე II-ს თავის ტიტულში შეტანილი ჰქონდა ამიერკავკასიის სახანოებზე უფროსობა, ცხადია, სხვადასხვა ფორმით სხვადასხვა სახანოს მიმართ, რაც რეალური მდგომარეობით განისაზღვრებოდა. მაგალითად, ერეკლე II-ის ტიტულში თუ, ერთის მხრივ, ვხვდებით ფორმას „მთავარი ყაზახისა, მთავარი ბორჩალოსა, მთავარი შამშადილისა, მთავარი კაქისა, მთავარი შაქისა და მთავარი შირვანისა“, მეორე მხრივ ვხვდებით ფორმას „მფლობელი და მბრძანებელი განჯისა და ერევნისა“.

ი. დოლიძემ გეორგიევსკის ტრაქტატის თავის პუბლიკაციაში ერეკლეს ტიტულის ის ადგილი, სადაც წერია „მთავარი შაქისა და მთავარი შირვანისა“, გადაასწორა შემდეგნაირად: „მთავარი შა[მა]ქისა, და მთავარი შირვანისა“ (იხ. „ქართული სამართლის ძეგლები“, ტექსტი გამოსცა, შენიშვნები და საძიებლები დაურთო ი. დოლიძემ, ტ. II, თბ., 1965, გვ. 457). ერეკლეს მიერ ი. ბაგრატიონისა და გ. ჭავჭავაძისადმი გაცემულ რწმუნების სიგელში წერია „მთავარი შაქისა და შირვანისა“, ასევეა გეორგიევსკის ტრაქტატის ძირითადი მუხლების სარატიფიკაციო ტექსტში, მხოლოდ სეპარატული არტიკულების სარატიფიკაციო შესავალში წერია „მთავარი შამახისა და მთავარი შირვანისა“.

გვ. 44

• გ. პოტიომკინის სახელის, მამის სახელისა და წოდება-თანამდებობის პირველი ასოები ასომთავრულით წერია.

გვ. 45

• პ. პოტიომკინის სახელის, წოდებისა და თანამდებობის პირველი ასოები ასომთავრულით წერია.

•• ი. ბაგრატიონის და გ. ჭავჭავაძის სახელების, მამის სახელებისა და წოდება-თანამდებობის პირველი ასოები ასომთავრულით წერია.

გვ. 54

• იმერეთის მეფის სოლომონ I-ის სახელისა და ტიტულის პირველი ასოები ასომთავრულით წერია.

გვ. 57

• ქართლ-კახეთის თავად-აზნაურთა სიას ვაჭეყვნეთ პეტერბურგის 1784 წლის გამოცემის მიხედვით.

•• ერეკლე II-ის მიერ ამ სიის დამტკიცების თარიღად ქართულ ტექსტში აღნიშნულია 1783 წლის 28 ივნისი, ხოლო რუსულში (იხ. გვ. 84) წერია 18 ივნისი, რაც შეცდომა უნდა იყოს.

ПРИМЕЧАНИЯ

Стр. 67

* Публикуется по тексту, который приложен к грузинскому подлиннику как его русский перевод. Хранится в АВПР, в ф. «Трактаты», оп. 2 (466^a), д. № 177, л. 4 и об.

Стр. 69

* Публикуется по тексту, который приложен к грузинскому подлиннику, подписанному в Георгиевске. На нем значится, что он является переводом с грузинского, что должно быть понято как официальное подтверждение идентичности текста грузинского подлинника и русского текста Георгиевского трактата, который фактически и был составлен с самого же начала на русском языке и лишь затем переведен на грузинский язык. А так как русские подлинники Георгиевского трактата — ни текст подписанный в Георгиевске на русском языке, ни ратификационная грамота, подписанная Екатериной II, — в архивах не обнаружены, то данный перевод с грузинского языка на русский, который, повторяем, фактически является подтверждением тождественности грузинского текста русскому, имеет значение подлинника. И он, естественно, полностью соответствует официальным русским текстам трактата, которые публиковались как в XVIII, так и в XIX и XX веках.

Хранится этот текст в АВПР, в ф. «Трактаты» оп. 2 (466^a), д. № 178. лл. 9—16 об.

Грузинский подлинник трактата и приложенный к нему официальный русский перевод заглавия не имеют; архивное же дело имеет заглавие, которое написано в более позднее время и содержит явную опisku. Так, например, это заглавие сформулировано как «Договор, заключенной между ея императорским величеством и царем Карталинским и Кахетинским Ираклием Теймуразовичем, о признании им верховной власти и покровительства ея императорскаго величества Всероссийской, размененный с полномочными его в Георгиевской крепости 24-го июля 1783. На грузинском языке с переводом российским, с двумя секретными и 4 сепаратными артикулами».

Прилагаемые к основным 13 артикулам договора дополнительный артикул о порядке венчания и миропомазания грузинских царей и текст клятвенного обещания Ираклия II составителем данного заглавия ошибочно названы двумя секретными артикулами, в то время как секретными считались четыре сепаратных артикула, а не эти два приложения.

Далее, на следующем листе этого архивного дела отдельно прилагается бумага в половину листа, на которой другим почерком написано следующее заглавие:

«1783. Договор о принятии Грузии под покровительство России». Здесь же дан следующий французский перевод: „Traite sur le protectorat, accordé par la Russie à la Géorgie“.

Судя по всему, и это заглавие написано в более позднее время.

Стр. 77

* Этот пункт был предложен грузинскими послами в Георгиевске. Для его принятия потребовалась санкция Екатерины II, на что ушло определенное время, поэтому он был оформлен отдельно как «дополнительный артикул» и был подписан уже в Тбилиси 24 января 1784 года в день ратификации договора Ираклием II.

Стр. 80

* На полях приписка: «Высочайше апробован в Царском Селе сентября 11 1783 года».

Стр. 82

* На полях приписка: «Высочайше апробованной проект ратификации отдан секретарю Пряскову 6 октября».

** На полях приписка: «Высочайше апробован в Царском Селе 11 сентября 1783 года».

Стр. 83

* На полях приписано: «Подлинныя ратификации за собственноручным ея императорского величества подписанием отданы в канцелярию его сиятельства вице-канцлера 24-го сентября, а из канцелярии его сиятельством отвезены к его превосходительству Александру Андреевичу (к А. А. Безбородко — Г. П.) 25-го сентября 1783 года». В конце листа приписка: «Высочайше апробованной проект ратификации отдан секретарю Пряскову 6 октября». Судя по самому тексту ратификационной грамоты, она была подписана Екатериной II 21 сентября 1783 г. (АВПР, ф. «Трактаты», оп. 2(466^a), д. № 178, лл. 71—79 об.).

Стр. 84

* Подпись Ираклия II на грузинском списке князей и дворян датирована 28 июня 1783 г.

SUMMARY

In 1783, Georgievsk, a small fort built in the 1770s on the bank of the river Podkumok in Northern Caucasus, was destined to become the venue for the conclusion of an international treaty, which was naturally named after the place. This was the treaty on the entering of the Kartli-Kakheti kingdom, i. e., Eastern Georgia, under the protection of Russia.

The Georgievsk treaty was the result of an activization of Russia's policy in the Caucasus, on the one hand, and of the ever growing aspiration of Georgia to rid herself of the aggression of Iran and Turkey.

In the course of an unequal struggle against the Turkish and Iranian invaders in the 16th-18th centuries progressive statesmen of Georgia developed a foreign policy course aimed at forming an alliance with Russia. Erekle II, king of Kartli-Kakheti, firmly followed this traditional policy.

As for the government of Catherine II, it took into consideration the military, political and economic significance of Georgia in the implementation of its policy in the Near and Middle East. Therefore, in the 1780s, when the Russian empire was successfully expanding its borders in the south, the government of Catherine II deemed it necessary to formalize, according to the norms of international law, the entrance of the Kartli-Kakheti kingdom, the most powerful state in the Caucasus, under the protection of Russia.

The implementation of the foreign policy of the Russian state in the south was entrusted to Grigory Alexandrovich Potemkin, vicegerent for Novorossiisk, Azov, Saratov and Astrakhan, who, after the incorporation of the Crimea in Russia (April, 1783),

received the title of the «Illustrious Prince of Tauris». As Potemkin was very busy settling affairs in the south of European Russia, he assigned Caucasian affairs to a separate department, putting his relative Pavel Sergeevich Potemkin in charge of those affairs and having him appointed commander on the Caucasian line. In November 1782 P. S. Potemkin arrived at Georgievsk, where his headquarters was situated.

Through his commissioner J. Reineggs, Grigory Potemkin advised Erekle II that if he now appealed to Catherine II with a petition on taking the Kartli-Kakheti kingdom under the protection of Russia, his request would be granted without delay. On 21 December 1782 Erekle II raised the question officially, advancing his terms. The Russian government started compiling the draft of a treaty, entrusting this to A. A. Bezborodko, member of the Collegium of Foreign Affairs.

In May 1783 the draft treaty was delivered to Erekle II in Tbilisi by lieutenant colonel V. S. Tamara. After a detailed consideration of the draft at the Royal Council Erekle II took the decision of concluding it. On behalf of Russia the Georgievsk treaty was to be signed by general P. S. Potemkin, and on behalf of the Kartli-Kakheti kingdom by Prince I. K. Bagrationi (Mukhranbatoni) and Prince G. R. Chavchavadze. The Georgievsk fort was chosen as the place for the signing of the document.

On 18 July 1783 the plenipotentiary representatives of the Kartli-Kakheti kingdom, with a retinue of 22 persons, were received solemnly at Georgievsk, according to a ceremonial agreed in advance. Meetings and discussions ensued. The procedure of signing the Treaty was held on 24 July 1783.

The Georgievsk Treaty proclaimed the entrance of the sovereign kingdom of Kartli-Kakheti under the protection of the Russian empire.

By concluding that Treaty according to the norms of international law Georgia finally renounced her dependence on Iran and Turkey, and voluntarily entered under the protection of Russia. Thereby Georgia linked her future destiny with the progressive process of development occurring in Russia.

The conception of law and legal rules with which Russia and Georgia were governed at the signing of the Treaty were charac-

teristic of the international law of the age of feudalism. That was a treaty on the voluntary entrance of a weaker kingdom under the protection of a strong feudal state. By this act the Georgian patriots tried to secure a legal guarantee to the effect that the Russian empire would in future protect the sovereignty of the Georgian state and safeguard its security from the inroads of external enemies.

The text of the Treaty consisted of a preamble, 13 principal and 4 separate articles. Appended to these were: the text of an oath which Erekle II was to take as a sign of allegiance to the Russian empire, as well as an additional article dealing with the procedure of coronation and the anointing of Georgian kings. This article was drawn up later. It was proposed by the Georgian representatives at Georgievsk, but was signed in Tbilisi on 24 January 1784, on the day of the ratification of the Georgievsk Treaty by Erekle II.

The Treaty was to enter into force after the exchange of the instruments of ratification. On 22 January 1784 Erekle II received the instrument of ratification from Catherine II; the document, together with other symbols of investiture, was brought to Tbilisi by V. S. Tamara (by then promoted to the rank of colonel). On 24 January 1784 Erekle II signed his own ratification instrument and handed it to V. S. Tamara for deliverance to Catherine II. Simultaneously, Erekle submitted a list of princes and nobles of the kingdom of Kartli-Kakheti, for, by Article 9 of the Treaty, in the event of their journey to Russia they were entitled to all the class privileges enjoyed by the Russian nobility. This list was signed by Erekle II as early as 28 June 1783.

The separate articles of the Treaty were considered secret; hence they were not made public.

Only the originals of the Georgian documents have come down to us. These are: 1) the Georgian text of the Treaty signed at Georgievsk on 24 July 1783, at present preserved in the Archive of the Foreign Policy of Russia (AFPR), in Moscow, and 2) the text of the ratification, signed by Erekle II on 24 January 1784 and sent at once to the Russian government. In 1922 that ratification by Erekle II was transferred from Moscow to Tbilisi, and is now preserved at the K. S. Kekelidze Institute of Manuscripts of the Academy of Sciences of the Georgian SSR.

The Russian originals, i. e., the signed Russian texts, are not to be found in the archives. Attached to the Georgian original preserved at the Archive of the Foreign Policy of Russia in Moscow are unsigned Russian texts with a superscription stating that they are translations of the finally accepted Georgian texts. The ratification text of Catherine II has the following note: «Approved by Her Royal Majesty at Tsarskoye Selo on 11 September 1783», and was signed on 21 September of the same year.

The Russian ratification, i. e., the Russian original, was sent to the king of Kartli-Kakheti, and was kept at Erekle II's palace in Tbilisi. However, the document as well as the entire archive of the Georgian kings, has not come down to us.

The Georgievsk Treaty was first published in the same year of 1783, at the Senate printing shop in Petersburg. That was a publication of the 13 articles of the Russian text, the text of Erekle II's Oath of Allegiance, without the separate articles and the additional article.

In 1784, at the instance of the Collegium of Foreign Affairs, the 13 principal articles of the Treaty and the text, of Erekle II's Oath of Allegiance were published in 900 copies, as parallel texts in Russian and Georgian (the Georgian text, was set in the ecclesiastical *nuskhuri* type). A list of the princes and nobles of the Kartli-Kakheti kingdom was appended.

The next edition of the Georgievsk Treaty came out in 1830, when the Russian text was published in the Complete Corpus of the Laws of the Russian Empire (CCLRE)¹. However, the separate articles were still absent in it.

The 13 main articles of the Treaty, four separate articles, and the text of the Oath were published in Georgian in 1898 by A. A. Tsagareli according to the text of Erekle II's ratification². That edition did not include the additional article on the procedure of coronation and anointing of the Georgian kings, nor the list of the princes and nobles of the Kartli-Kakheti kingdom.

¹ Complete Corpus of the Laws of the Russian Empire, vol. 21, St. Petersburg, 1830, N. 15835, pp. 1013-1017.

² Credentials and Other Documents Relating to Georgia, vol. II, St. Petersburg, 1898, pp. 99-100.

The other editions of the Georgievsk Treaty replicated the previous publications. Thus, Z. D. Avalishvili (Avalov) published the Treaty according to the text appearing in the Complete Corpus of the Laws of the Russian Empire³. In 1918 G. Veshapeli reprinted the ratification by Erekle II according to A. A. Tsagareli's publication, referring, however, to the CCLRE⁴.

In 1949 D. Enukidze published the ratification text of Erekle II according to the original⁵.

In 1960 I. Z. Tsintsadze, published the text of the draft treaty drawn up by A. A. Bezborodko, as well as the text of the ratification by Erekle II⁶.

In 1964 A. M. Iovidze and Sh. K. Chkhetia, replicated the Russian text of the Treaty according to the CCLRE⁷.

The Georgian and Russian texts of the Georgievsk Treaty were published in 1965 by I. S. Dolidze⁸. The Georgian text of the Dolidze publication is a replica of Erekle II's instrument of ratification, whereas the Russian text was placed at the editor's disposal by the present writer.

Thus, in each of the publications cited above one or several parts of the Treaty are missing. The text of the Georgian original signed at Georgievsk has never been taken into account or published; neither has the Georgian text of the additional article on the procedure of the coronation and anointing of Georgian kings been published.

³ Z. Avalov. *Incorporation of Georgia in Russia*, St. Petersburg, 1906, pp. 278-287.

⁴ G. Veshapeli. *Georgia and Russia. The 1783 Treaty of Russia and Georgia, and the 1790 Treaty of Alliance between Kartli-Kakheti, Imereti, Guria and Megrelia*. Tbilisi, 1918, pp. 27-43 (In Georgian).

⁵ *Documents of International Law and of International Relations*. Compiled and supplied with notes by D. Enukidze. Tbilisi, 1949, pp. 31-43. (In Georgian).

⁶ I. Tsintsadze. *The 1783 Treaty of Protection*. Tbilisi, 1960.

⁷ See: "Saistorio moambe" (Historical Bulletin), vols. 17-18, Tbilisi, 1964, pp. 281-285 (In Georgian).

⁸ See: *Documents of Georgian Law*, edited and supplied with notes and an index by I. Dolidze, vol. 11, Tbilisi, 1965, pp. 457-492 (in Georgian).

This situation has prompted the present writer to publish both the Georgian and Russian texts of the Georgievsk Treaty in full, with all the additional articles and supplements, and an appropriate indication of the texts of the originals of the manuscripts (i. e., the original Georgian text signed at Georgievsk and the text of the original of the instrument of ratification by Erekle II), as well as the variants of early publications.

A specimen publication was submitted to the readers' judgment by the present writer in collaboration with R. S. Mimi-noshvili in 1970⁹.

In connection with the Bicentenary of the Georgievsk Treaty the Georgian and Russian texts are being published in book form.

The present publication also comprises a facsimile phototype edition of the extant Georgian documents.

⁹ See collection: "Problems of the History of the Foreign Policy of Georgian Feudal States" (the title in Georgian). Book I, Tbilisi, 1970., pp. 182-245).

ს ა ძ ი ე ბ ლ ე ბ ი

პირთა

- აბაზაშვილი 64
 აბაზაძე 59
 აბაშიშვილი 58
 აბაშიძე 57, 58, 62
 აბელაშვილი 64
 აბრამისშვილი 61
 აბულეარდისშვილი 62
 აეაღდასშვილი 61
 აეაღიანი 63
 აეაღისშვილი 57, 58, 64
 აეაღიშვილი ზ. (აეაღოვი) 11
 აეთანდილისშვილი 63
 აზაურაშვილი 64
 ალექსანდრე ნეველი 29, 44, 45
 ალექსისშვილი 59, 60, 62
 ალექსიძე 61, 63
 ალიბეგისშვილი 61
 ალიყულაშვილი 61
 ალხაზისშვილი 63
 ამაღახორი 58, 61
 ამირეჯიბი 58, 61
 ანა 29, 44, 45
 ანანიაშვილი 62
 ანდრია მოციქული 29, 44
 აფხაზისშვილი 59
 ალა-მაჰმად-ხანი 9
 აღსაბაძე 60
 აღაშვილი 64
 არდაშელიშვილი 64
 არეშიშვილი 59, 60
 არლუთასშვილი 57

 ბაბდიშვილი 58
 ბაგრატიონი 57, 62
 ბაგრატიონი იოანე 6, 8, 11—13, 26, 29, 36, 38, 39, 41, 52, 56, 127, 129
 ბაგრატიონი-დავითისშვილი 62
 ბაგრატისშვილი 63
 ბადაშვილი 60
 ბადრისშვილი 61
 ბაზლიძე 60
 ბათისშვილი 60
 ბანძისშვილი 64
 ბარათაშვილი 57, 60
 ბასილაშვილი 62
 ბასილისშვილი 60
 ბაქრაძე 61, 62
 ბახუტაშვილი 64
 ბეგუთოვი 57
 ბეგთაბეგისშვილი 57
 ბეზბოროდკო ა. 6, 9, 11, 12
 ბეჟანისშვილი 62
 ბეჟიტასშვილი 64
 ბერძენასშვილი 64
 ბერძენისშვილი 59, 60
 ბერძენიშვილი ნ. 128
 ბლორძელი 60
 ბოსტაშვილი 64
 ბოჭორაძე 60
 ბუნიათისშვილი 61
 ბულუტაური 61
 ბუჭყიასშვილი 63

 გაბასშვილი 59
 გამყრელიძე 62
 განძიელი 60
 გარაყანიძე 59, 64
 გარგალეთელი 64
 გარსევანისშვილი 59
 გეთასანაშვილი 60
 გვარამაძე 61
 გველესიანი 64
 გილდასშვილი 60

გილდაშვილი 64
 გიორგი 29, 44, 45,
 გიჟიყრელი 64
 გლურჯიძე 59
 გობირეხეასშვილი 61
 გოგებაშვილი 63
 გოგებაშვილი 60
 გოგინაშვილი 64
 გოდაბრელიძე 63
 გომელაური 64
 გოსტამისშვილი 60
 გრიგოლაშვილი 60
 გულბადისშვილი 61
 გურამისშვილი 59
 გურგენიძე 58
 გურჯი-რევაზისშვილი 57

დავითისშვილი 59
 დავითისშვილი-ბაგრატიონი 58
 დანდლისშვილი 61
 დაფქვიასშვილი 61
 დიასამინძე 57, 61
 დიდებულძე 59
 დივანასშვილი 64
 დეკანოზისშვილი 61, 62
 დავრათასშვილი 63
 დოლენჯისშვილი 57
 დოლიძე ი. 12, 128, 129
 დუშიაშვილი 63

ეგაძე 60
 ედიშერაშვილი 64
 ეკატერინე II 5—7, 9, 25, 40, 42, 53
 ელარასშვილი 59
 ელიოზისშვილი 60, 62, 64
 ელიოზისძე 60
 ენაკოლოფასშვილი 59
 ენდრონიკაშვილი 59, 64
 ენუქიძე დ. 12
 ენუქიძე თინათინ 8
 ერეკლე II 5—13, 25, 26, 29, 36, 37,
 39, 42, 43, 45, 53, 56—64, 127—129
 ერისთავი 57
 ესიტაშვილი 64

ეპიანინძე 62
 ეპინაძე 59

ვახუშტაშვილი 58
 ვეზირისშვილი 57
 ვეშაპელი გ. 11
 ვლადიმირი 29, 44, 45

ზაალისშვილი 62
 ზაქარაშვილი 59
 ზალდასტანაშვილი 64
 ზანდუკელი 59
 ზარდიასშვილი 59
 ზედგინიძე 61, 62
 ზუმბულიძე 60
 ზურაბისშვილი 58

თაყყელისშვილი 59
 თაზისშვილი 60
 თანიაშვილი 64
 თარხნისშვილი-მოურავი 58, 61
 თაქთაქისშვილი 57, 63
 თულაშვილი 60
 თუმანისშვილი 58
 თურმანისძე 59
 თუქისტანისშვილი 59
 თუმშალიშვილი 64
 თუხარელი 60, 62

იარალისშვილი 57
 იეგულასშვილი 59
 იოვიძე ა. 12
 იოთამისშვილი 57
 იონათამისშვილი 61
 იორამისშვილი 64
 ისუაშვილი 64
 იშხნელისშვილი 59

კალატოზისშვილი 59
 კარგარეთელი 61
 კეკელიძე კ. 8
 კეცხოველი 64
 კვალიასშვილი 60
 კლიმასშვილი 61
 კობახასშვილი 63
 კობახიძე 60
 კობიასშვილი 59
 კობიასშვილი 64
 კორინთელი 59, 60
 კორძაია 63

კოტეტისშვილი 60
 კოჭიბროლაშვილი 64
 ლამაზასშვილი 60
 ლაპინაშვილი 64
 ლარაძე 59
 ლაშხი 63
 ლიონიძე 58
 ლიონიძე სოლომონ 8
 ლოლაძე 60, 64
 ლომიძე 64
 ლიპარიტისშვილი 62
 ლორის-მელიქისშვილი 60

მადათაშვილი 59
 მამაცაშვილი 62
 მანურისშვილი 60
 მანუჩაროვი 59
 მარკოზისშვილი 59
 მაღალასშვილი 58
 მაღალაშვილი 60
 მაღრაძე 61
 მაყაშვილი 58
 მაჩაბელი 57, 60
 მაჭავარიანი 60, 63, 64
 მახვილაძე 59, 61, 62
 მაგლაობლისშვილი 64
 მელიქისშვილი 57, 64
 მესხისშვილი 62
 მელვინეთუხუცისშვილი 59, 64
 მელვინეთ-ხუცისშვილი 61
 მიმინოშვილი რ. 13
 მირზაშვილი 59
 მიქელაშვილი 64
 მიქელისშვილი 59
 მიწობლიძე 64
 მონავარაშვილი 61
 მორთულაძე 63
 მრულისშვილი 60
 მურაჩასშვილი 62
 მურვანისშვილი 59
 მუსხელაშვილი, 59, 62
 მურიძე 61
 მწყერაძე 61

ნაბიჯრისშვილი 60
 ნაგლაძე 63

ნათანლიშვილი 64
 ნათისშვილი 62
 ნამორაძე 60, 62
 ნანაშვილი 62
 ნასიძე 62
 ნაცვლისშვილი 63, 64
 ნაცუალისშვილი 64
 ნახუცრისშვილი 59
 ნემსაძე 63
 ნინიაშვილი 62

ობლიძე 61
 ოზაშვილი 64
 ოთნასშვილი 60
 ორბელიანი დავით 9, 25, 53, 56
 ორჯონიძე 59, 61, 63
 ოქროშედლისშვილი 59
 ოლაძე 62
 ოჯიაშვილი 64

პაეღუ პეტრეს ძე 40
 პეტრიაშვილი 64
 პოპიაშვილი 64
 პოტიომკინი გრიგოლი 5, 6, 8, 28, 44,
 127, 129
 პოტიომკინი პაეღუ 6, 8, 11, 29, 36, 38,
 39, 41, 45, 127, 129

ჟურული 59

რაბადასშვილი 63
 რამინისშვილი 62, 63
 რატისშვილი 58, 62
 რევაზისშვილი 61
 რიკაძე 62
 რობიტაშვილი 59
 როსტევეანისშვილი 59
 რუსისშვილი 59, 63
 რჩეულაშვილი 6

სააკაძე 59
 საამისშვილი 61
 საგინაშვილი 58, 59
 საღუნაშვილი 60
 სავანელი 63
 სავარსამიძე 59
 სამარლანისშვილი 63

სანთლისკუდაშვილი 64
საყვარელიძე 59, 61, 64
საფარაშვილი 61
სიღამონი 58
სოლალაშვილი 57
სოლომონ I 36, 37, 54, 128, 129
სრესელი 60
სტანისლავი 29, 44
სტელისშვილი 61
სულხანისშვილი 64
სუმბატისშვილი 57

ტამარა ვ. 6, 7
ტარიელაშვილი 64
ტარიელისშვილი 63
ტარსაიჭასშვილი 62
ტატისშვილი 60, 62
ტერისშვილი 59
ტუსიშვილი 58

უგანაძეშვილი 64
უზნაძე 60
უთნელისშვილი 59, 60
უთრუთისშვილი 61
ურქმაზასშვილი 59

ფაველენისშვილი 58
ფაველენიშვილი 60, 62
ფალავანდისშვილი 57, 63
ფანიასშვილი 59
ფარიამანისშვილი 59
ფარესასშვილი 60
ფასიტაშვილი 59
ფატრელისშვილი 60
ფირადასშვილი 59
ფიცხელაური 59
ფურცელაძე 59, 61

ჭადაგისშვილი 60
ქავთარაძე 62, 64
ქალანთრისშვილი 60
ქაოზისშვილი 64
ქართველისშვილი 61, 63
ქარსიძე 60
ქარუმბიძე 61
ქობულოვი 59
ქუმსიაშვილი 59
ქურდევანიძე 61

ლონენაშვილი 63
ღძეული 64

ყავრიშვილი 64
ყაითმაზაშვილი 63
ყანჩიელი 61
ყარაგოზისშვილი 59
ყარალაშვილი 58
ყარახანაშვილი 64
ყიფიანი 60, 63
ყოდალაშვილი 64
ყოვარიშვილი 60
ყონიძე 63
ყორღანაშვილი 59

შაბურისშვილი 59, 63
შავერდასშვილი 60
შალბელიქისშვილი 63
შალიბასშვილი 63
შალიკაშვილი 58
შალილაშვილი 62
შანშიასშვილი 59
შარვაშიძე 58
შატბერასშვილი 62
შახოვი 59

ჩაკაშვილი 61
ჩაჩიკასშვილი 63
ჩივაძე 61
ჩიკოიძე 61, 63
ჩინჩალაძე 61
ჩერქეზისშვილი 59
ჩოლაყაშვილი ქაიხოსრო 9, 25, 53, 56
ჩოლაყაშვილი 58
ჩრდილელი 59
ჩუბინიშვილი 60
ჩხეიძე 57, 63
ჩხეტია შ. 12

ცაგარელი ა. 11, 12
ცალქალამანისძე 59
ცალქალამანიძე 61
ციმაკურიძე 62, 63
ცინცაძე ი. 12
ციციშვილი 58, 61

ბაბილაშვილი 64

ბამელაშვილი 60

წვიმეტიძე 62

წითელაშვილი 59

წინამძღვრისშვილი 61

წიწინაძე 62

ჭაშიტაშვილი 63

ჭავეჭავეძე 58

ჭავეჭავეძე გარსევან 6, 8, 11—13, 29,
36, 38, 39, 41, 52, 56, 127, 129

ჭარუაშვილი 59

ჭაშიაშვილი 63

ჭილასშვილი 59

ზაბარაძე 61

ზანდამასშვილი 63

ზაშარაძე 63

ზიდიბეგისშვილი 58, 62

ზიმშიაშვილი 58

ზეროდინასშვილი 59

ზერხეულიძე 63

ზმალაძე 60

ზუციაშვილი 63

ზუცისშვილი 61

ზირსელაშვილი 64

ჯავარაშვილი 59, 61, 62

ჯავეახისშვილი 58

ჯამბაკურიან-ორბელიანი 57, 63

ჯანდიერიშვილი 58

ჯანიაშვილი 64

ჯაფარიძე 60, 64

ჯაჯანაშვილი 61

ჯომარდიძე 59

ჯორჯაძე 58

პეოგრაფიულ სახელთა

აზია 10

აზოვი 5, 28, 44

ასტრახანი 5, 25, 28, 29, 42, 44

ბელაოზერო 25, 42

ბოლღარია 25, 42

ბორჩალო 25, 42

განჯა 25, 42

გეორგიევსკი (გიორგის კრეპოსტი, ციხე)
5, 7, 9, 10, 12, 13, 27, 36, 38, 41,
51, 52, 56, 127—129

დანია 29, 44

ევროპა 10

ერევანი 25, 26, 42

ესტლანდია (ისტლანდია) 25, 42

ვიატკა 25, 42

ვლადიმირი 25, 42

თბილისი 7, 26, 39, 53, 56

თვერი 25, 42

იაროსლავი 25, 42

ივერთა (ივერიის) ქვეყანა 25, 42

იმერეთი 36, 54, 128

ირანი 5, 6, 127, 128, 129

იულორი 25, 42

კავკასია 5, 6

კაიკი 42

კახეთი 5, 9, 25, 29, 30, 31—34, 36—39,
41—43, 45, 46, 48, 52—55

კიევი 25, 42

კონდია 25, 42

კორელია 25, 42

ლიფლანდია 25, 42

მოსკოვი 7, 9, 25, 42

ნოვგოროდი 25, 42

ნოვგოროდი ნიჰოვის ქვეყნისა 25, 42

ნოვოროსია 5, 28, 44

ობდორი 25, 42

ოსმალეთი 5, 6, 127

პერმი 25, 42

პეტერბურგი 9, 10

პოლშა 29, 44

პრუსია 29, 44

პსკოვი 25, 42

რეზანი 25, 42

როსტოვი 25, 42

რუსეთი 5—9, 11, 12, 25, 27, 30—35,
40—43, 47—49, 52, 127—128

სამცხე-საათაბაგო 25, 42

სარატოვი 5, 28, 44

საქართველო 5, 6, 8, 25, 32, 34, 42,
43, 49

სიბირი 25, 42

სმოლენსკი 25, 42

სპარსეთი 33, 48

ტობოლსკი 34, 49

უღორი 25, 42

ქართლი 5, 9, 25, 29, 30—34, 36—39,

41—43, 45, 46, 48, 52—55

ქართლ-კახეთი 5—11, 57, 129

ლოლსტინია 29, 44

ყაბარდოს ქვეყანა 25, 42

ყაზანი 25, 42

ყაზახი 25, 26, 42

ყირიმი 5

შაქი 42

შამშადილი 25, 42

შვეცია 29, 44

შირვანი 25, 42

ჩერნიგოვი 25, 42

ცარსკოე სელო 9, 10

УКАЗАТЕЛИ

ИМЕННОЙ

- Абазадзе 86
Абазов 91
Абашев 85
Абашице (Абашизе) 84, 85, 89
Абелов 91
Абрамов 88
Абулвардов 89
Авалдов 88
Авалов 84, 85, 91
Авалов З. (Авалишвили З. Д.) 11, 20
Авалианов 90
Автандилов 90
Ага-Мухаммед-хан 18
Агов 92
Агсабазе 87
Азауров 91
Александр Невский 70, 80—82
Алексеев 86—88, 90
Алибегов 88
Аликулов 88
Алхазов 90
Амилахоров 85, 88
Амиречибов 85, 88
Ананиев 89
Андрей 70, 80—82
Анна 80—82
Апхазев 85
Аргутов 84
Арешов 86—87
Ардашелов 91

Бабадов 85
Багратион Иван Константинович 16, 20, 21, 68, 71, 75, 77, 81, 83
Багратион-Давыдов 89
Багратион Мухранский 84
Багратов 90
Бада 87
Бадатов 86
Бадриасов 88
Базлизе 86
Бакразе 88, 89
Банцов 90
Баратов 84, 87
Басилов 87, 88
Батов 86
Бебутов 84
Бегтабегов 84
Бежанов 89
Бежитов 91
Безбородко А. А. 15, 16, 18, 19, 20, 21
Берцнов 86, 87
Блорзели 87
Бостов 91
Бочорадзе 87
Буниатов 88
Будутауров 88
Бучкиев 90

Вахвахов 85
Вачианизе 89
Вачназе 85
Везиров 84
Вешапели Г. 20
Владимир 70, 80—82

- Габов 86
 Галатозов 86
 Гамкрелизе 89
 Ганзиел 87
 Гараканизе 86
 Гаргалетов 88, 91
 Гарсеванов 86
 Гварамазе 88
 Гвелесианов 91
 Георгий 70, 80—82
 Гетасов 87
 Гилдов 91
 Гильдов 86
 Гичикрелов 91
 Глурчизе 86
 Гобирехвов 87
 Гогибов 90
 Гогниев 91
 Годабрелизе 89
 Годибедов 86
 Гомелауров 91
 Гоненов 90
 Гостамов 87
 Греулов 91
 Григолов 86
 Гулбадов 88
 Гурамов 85
 Гургенизе 85
 Гурджи Ревазов 84
 Давыдов Багратюн 85, 86
 Дайсамизе 84
 Дандлов 88
 Дапквиев 88
 Дашкова Екатерина Романовна 10, 19
 Деканозов 88, 89
 Диасамизев 87
 Данидлов 88
 Дидебулизе 86
 Довратов 90
 Доленжов 84
 Долидзе И. С. 21
 Душиев 90
 Елиозов 86, 87
 Енукидзе Д. 21
 Екатерина II 15, 17, 18—21, 67, 78
 Жавров 88
 Жажанов 88
 Жевахов 85, 89
 Журулов 86
 Заалов 88, 89
 Заваров 86
 Зандукели 86
 Залдастанов 91
 Зедгинизе 88, 89
 Зардиев 86
 Зумбулизев 87
 Зурабов 85
 Иегулов 86
 Иовидзе А. М. 21
 Ионатамов 88
 Иорамов 84, 91
 Иотамов 84
 Ираклий II 10—21, 67—71, 73, 76, 78, 80, 81, 83—85, 87—92
 Исуев 91
 Ишхнелов 86
 Кавров 92
 Кавтаразев 89
 Кавтаразе 90
 Кадагов 87
 Кантмазов 90
 Калантров 86
 Калкаманизе 88
 Канчиелов 88
 Каозов 91
 Карагозов 86
 Караканизе 91
 Каралов 85
 Караханов 91
 Карсидзе 87
 Картвелов 88, 90
 Карумизе 88
 Квалиев 87
 Кекелидзе К. С. 18
 Кецховелов 91
 Кипианов 87, 89
 Климиев 88
 Кобахаз 90

- Кобахизе 87
 Кобиив 86, 91
 Кобулов 85
 Кодалов 91
 Конизе 90
 Корганов 86
 Корзаев 90
 Коринтелов 86
 Коринтель 87
 Котетов 86
 Кочибролов 91
 Кумсиев 86
 Курдеванизе 88
- Ламазов 87
 Ларазе 86
 Лашхов 90
 Лапинов 91
 Лионизе 85
 Липаритов 88
 Лолазе 87, 91
 Ломизе 91
 Лорисмеликов 86
- Магалов 85, 87
 Магразе 86
 Макашвили 85
 Мамацов 89
 Мануров 87
 Манучаров 86
 Маркозов 86
 Махателов 86
 Махвилазе 86, 87, 89
 Мачабелов 84, 87
 Мачаварианов 87, 90, 91
 Мгалоблов 91
 Мегвинетхуцов 86, 88, 91
 Меликов 84
 Мирзов 86
 Миминошвили Р. С. 22
 Мирзов 86
 Михайлов 86, 92
 Мицоблизе 91
 Монаваров 88
 Морулазе 90
 Муравов 10, 19
- Мурулов 87
 Мурачов 88
 Мурванов 86
 Мухелов 86, 89
 Мучизе 88
 Мцкваразе 88
- Набигров 87
 Наглазе 90
 Наморазе 87, 89
 Нанов 89
 Насизе 89
 Наталов 91
 Натов 89
 Нахуцров 86
 Наццлов 90, 91
 Наниев 89
 Нямсазе 90
- Облизе 88
 Огцаелов 89
 Озов 92
 Окрочедлов 86
 Орбелянов Давид 68
 Орчоникизе 86, 88, 89
 Отнов 86
- Павленов 85, 87, 89
 Павел Петрович 79
 Палавандов 84, 90
 Паниев 86
 Пересос 86
 Париаманов 86
 Паситов 86
 Патрелов 86
 Петриев 91
 Пирадов 86
 Пицхелауров 86
 Попиев 91
 Потемкин Григорий Александрович 15, 16, 70, 80, 81, 82
 Потемкин Павел Сергеевич 15, 16, 36, 38, 39, 41, 70, 75, 77, 80—82
 Пурцелазе 86, 88

Рабатов 90
Раминов 89, 90
Ратнев 89
Ратыев 85
Ревазов 88
Рейнегс Я. 16
Риказе 89
Робитов 85
Ростеванов 86
Русов 85, 89
Рчеулов 86, 87

Саванелов 89
Саварсамизе 86
Сагинов 85
Садунов 87
Саказе 86
Сакварелизе 86, 88, 90
Салагов 84
Самарганов 90
Самов 88
Сантлов-Кудыев 91
Сапаров 88
Сидамонов 85
Соломон I 76
Сресули 87
Сулханов 91
Сумбатов 84
Стелов 88

Тавкелов 86
Тагтагов 90
Тазов 87
Тактаков 84
Тамара В. С. 16, 17
Таниев 91
Тариелов 90, 92
Тарханов-Моуравов 85, 88
Таршанчов 88
Татиев 89
Татыев 87
Теришвилилов 86
Тулаев 87
Туманов 85
Туркистанов 86
Турманизе 86
Тусов 85

Тухарелов 87, 88
Тушмалов 91

Уганацелов 91
Узназе 86
Унтелов 86
Уркмазов 86
Утиелов 87
Утрутов 88

Хабаразе 88
Хандамасов 90
Хашаразе 90
Херодынов 86
Херхеулизе 84, 90
Хидирбеков 89
Хыдыр Бегов 85
Химшиев 85
Хирселов 91
Хмалазе 87
Хуциев 90
Хуцов 87

Цабилов 91
Цагарели А. А. 20, 21
Цалкаманизе 86
Цамелов 87
Цвимитице 89
Цимакуризе 88, 90
Цинамзваров 88
Цинцадзе Я. З. 21
Цителов 86
Цицианов 85, 88
Цициназе 89

Чаваров 86
Чавчавадзе Гарсеван Ревазович 16,
20, 21, 68, 71, 75, 77, 81, 83
Чавчавадзе 85
Чамбакуриан-Орбелианов 90
Чаков 88
Чанднеров 85
Чаниев 90
Чапаризе 87, 91
Чаруев 86
Чашиев 90
Чашитов 90

Чачиков 90
Чедилов 86
Черкезов 85, 86
Чембакуриан-Орбелианов 84, 90
Чивазе 88
Чиев 91
Чикойзе 88, 90
Чилов 86
Чинчалазе 89
Чолокаев 8
Чолокаев Кайхосро 68
Чомардизе 86
Чорчадзе 85
Чубинов 87
Чхейзе 84, 89, 90
Чхетия Ш. К. 21

Шабуров 86, 90
Шавердов 86

Шалагов 89
Шалбеликов 90
Шалибов 90
Шаликов 85
Шаншиев 86
Шарвашизе 85
Шатберов 89
Шахов 86
Шахутов 91
Шеренов 91

Эгазе 87
Эдишеров 91
Эларов 86
Элиозов 89, 91
Энаклопов 86
Эндроников 85, 91
Эристов 84
Эситов 92

ГЕОГРАФИЧЕСКИЙ

Ближний Восток 15
Восточная Грузия 15
Георгиевск (Георгиевская, Егорьев-
ская крепость) 15—18, 20—22, 75,
77, 79, 81, 83
Грузия 15—17
Иверская земля 67
Иран (Персия) 15, 16, 71, 73
Кабардинская земля 67
Кавказ 15
Картли-Кахетинское царство 15, 17,
19, 20, 67—70, 73, 76—78, 80—83

Москва 18
Петербург 19, 82, 83
Подкумок, река 15
Россия, 15—20, 67, 68, 71—74, 79
Средний Восток 15
Северный Кавказ 15
Тбилиси (Тифлис) 16—18, 68
Турция (Порта Оттоманская) 15, 16,
73
Царское Село 18

შ ი ნ ა ა რ ს ი

შესავალი	5
ერეკლე II-ის მიერ ი. ბაგრატიონისა და გ. ჭავჭავაძისადმი გა- ცემული რწმუნება	25
1783 წლის 24 ივლისს გეორგიევსკში ხელმოწერილი ტექსტი	27
1784 წლის 24 იანვარს ერეკლე II-ის მიერ რატიფიცირებული ტექსტი	42
ქართლ-კახეთის თავად-აზნაურთა სია	57

ქ ა რ თ უ ლ ი დ ე დ ნ ე ბ ი ს ფ ა ქ ს ი მ ი ლ ე

ერეკლე II-ის მიერ ი. ბაგრატიონისა და გ. ჭავჭავაძისადმი გაცემული რწმუ- ნება	94
1783 წლის 24 ივლისს გეორგიევსკში ხელმოწერილი ტექსტი	96
1784 წლის 24 იანვარს ერეკლე II-ის მიერ რატიფიცირებული ტექსტი	108
ლუქის ბეჯედი (თითბრის ორ კოლოფში)	126
შენიშვნები	127
Summary	132

ს ა ძ ი ე ბ ლ ე ბ ი

პირთა	138
გეოგრაფიულ სახელთა	142

СОДЕРЖАНИЕ

Введение	15
Полномочия, данные Ираклием II И. К. Багратиони и Г. Р. Чавчавадзе	67
Договор 1783 года о вступлении Восточной Грузии под покровительство России	69
Проект ратификации на трактат	80
Перевод с имен фамилий карталинских и кахетинских князей и дворян	84
 Ф а к с и м и л е г р у з и н с к и х п о д л и н н и к о в	
Полномочия, данные Ираклием II И. К. Багратиони и Г. Р. Чав- чавадзе	94
Текст, подписанный в Георгиевске 24 июля 1783 года	96
Текст, ратифицированный Ираклием II 24 января 1784 года	108
Сургучная печать (в латунных коробочках)	126
Примечания	130
Summary	132
 У к а з а т е л и	
Именной	144
Географический	148

დაიბეჭდა საქართველოს სსრ მეცნიერებათა აკადემიის
სარედაქციო-საგამომცემლო საბჭოს დადგენილებით

რეცენზენტები: ისტ. მეცნ. დოქტორი თ. ტივაძე
ისტ. მეცნ. კანდიდატი თ. ენუქიძე

სბ 1836

გამომცემლობის რედაქტორი ელ. ქაჯაია
მხატვარი ა. დუმბაძე
მხატვრული რედაქტორი გ. ლომიძე
ტექნორედაქტორი ნ. ოკუჩავა
კორექტორი ელ. ჩხარტიშვილი

გადაეცა წარმობას 17.5.1982; ხელმოწერილია დასაბეჭდად 6.5.1983;
ქალაქის ზომა 60×90¹/₁₆; ქალაქი მხატვრ. ბეჭდვ.; ნაბეჭდი თაბახი 9,5;
სააღრიცხვო-საგამომცემლო თაბახი 7,5;

უფ. 00831;

ტირაჟი 8000;

შეკვეთა № 1866;

ფასი 1 მან. 40 კაპ.

გამომცემლობა „მეცნიერება“, თბილისი, 380060, კუტუზოვის ქ., 19
Издательство «Мецниереба», Тбилиси, 380060, ул. Кутузова, 19

საქ. სსრ მეცნ. აკადემიის სტამბა, თბილისი, 380060, კუტუზოვის ქ., 19
Типография АН Груз. ССР, Тбилиси, 380060, ул. Кутузова, 19

ГЕОРГИЕВСКИЙ ТРАКТАТ
(на грузинском и русском языках)

Тбилиси
1983